

Posudek na doktorskou disertační práci Mgr. Terezie Dubinové

Ženský prvek v interpretaci hebrejských biblických a pobiblických komentářů

Autorka předložené disertační práce uvádí do našich hebraistických a židovských studií dosud málo pojednávané téma z oblasti genderových studií. Třebaže se ve své analýze soustředí na klasické zdroje judaismu – Starý zákon včetně deuterokanonických knih, Talmud a středověké rabínské komentáře, závěry její práce směřují k pochopení problematiky postavení žen v judaismu a ke změnám tohoto postavení, které probíhají až do současné doby. Toto je zároveň jeden z cílů, které si autorka práce stanovila.

Mgr. Dubinová představuje zvolené téma v promyšleném, logicky a solidně koncipovaném sledu. Práci uvádí obsáhlá metodologická část, v níž autorka následuje především teorie angloamerických genderových studií, doplněné dosavadními poznatky českých badatelek. Poznámám, že v této části práce, která obsahuje zasvěcený a přehledný úvod do problematiky, Mgr. Dubinová zároveň úspěšně využila své znalosti a zkušenosti z oboru kulturologie.

Druhá a nejobsáhlejší část práce je věnována vlastní analýze textů, které se zabývají biblickými ženskými postavami. Ve struktuře jednadvaceti kapitol autorka sleduje stabilní schéma řešení, přičemž základem prezentace jednotlivých ženských typů jsou citace z příslušných starozákonních knih, rozvinuté talmudickou a rabínskou exegezí a posléze doplněné výklady současné feministické biblické kritiky židovské i křesťanské. Každá kapitola končí shrnutím, v němž autorka práce vyjadřuje vlastní názor. Tuto část disertační práce, v níž se promítá kvantum zpracovaného materiálu, hodnotím jako velmi přínosnou z hlediska židovských studií.

Třetí a závěrečnou část práce tvoří problematika chápání ženského elementu v současné feministické teologii a biblistice, a to z hlediska křesťanských i židovských autorek. Mgr. Dubinová správně zdůrazňuje interdisciplinární charakter těchto studií, založených na výsledcích archeologických výzkumů a s nimi – v oblasti Blízkého východu – souvisejících mytologických a etnologických studií, a následovně nadkonfesijní přístup badatelů, který také sama zastává. Tato závěrečná část disertační práce v podstatě shrnuje obecné otázky o přístupu k ženě ve starověku a středověku, které naznačila předchozí analýza textů, a soustředí se na problematiku ženského principu v náboženském kultu, od uctívání ženských božstev starověkého Předního východu po koncept Boží přítomnosti – Šechiny v židovské mystice.

Ke zvolené metodice, věcnému obsahu práce a jejím výsledkům nemám žádné poznámky. Jak už naznačeno, Mgr. Dubinová suverénně zvládla faktografii tématu a zpracovala úctyhodné množství materiálu, v mnoha případech (talmudická a rabínská literatura) nesnadno uchopitelného z věcného i jazykového hlediska. Osvědčila přitom spolehlivou znalost různých vrstev hebrejského jazyka a pro sebe typickou precizní práci s primárními zdroji.

Několik připomínek a otázek se týká druhé části práce:

V kapitole 3 o pramatkách u Sáry (s. 74 ad.) a Ráchel (s. 95 ad.) by bylo vhodné připomenout právní instituci zástupného mateřství u Churritů, jak dokládají dokumenty z Nuzi (cca 15. stol. př. o. l.), které obsahují příslušné klauzule ve svatbních smlouvách.

V téže kapitole s. 98 (Ráchel a Lea): není z hlediska hebrejštiny logičtější překlad „Dám ti tuto“ (zot) a ne „to (tu věc)“? Chápu, že „věcné hodnocení dcery“ odpovídá feministické argumentaci.

Shrnutí kap. 18 (Ester, s. 218): dosud jsem se nesečkala s tím, aby Megilu o Purim četla žena; nejde o praxi v liberálních pospolitostech (USA, Velká Británie)?

V úvodu ke kap. 19 (Píseň písní, s. 219) by bylo vhodné připomenout kromě paralel v ugaritských textech egyptskou milostnou poezii; pokládám to za důležité, poněvadž mnohé ze staroegyptských skladeb přímo tvoří model k řadě veršů z Písně písní (viz např. překlady Zd. Žáby nebo B. Vachaly v edici Dávné písně lásky).

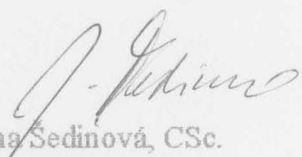
Konečně poslední poznámka se týká termínu „léčit, léčení“, který autorka disertační práce průběžně používá a který zřejmě souvisí s terminologií studované genderové literatury. Domnívám se, že s ohledem na kontext by bylo na řadě míst vhodné nahradit tento výraz jinými – např. náprava, zlepšení, řešení apod.

Závěr:

Práce Mgr. Terezie Dubinové představuje ucelenou monografii, která dokazuje odbornou úroveň autorky a splňuje všechny požadavky kladené na doktorskou disertační práci. Je přínosná, v kontextu židovských studií u nás je originální a objevná. Práce má všechny požadované náležitosti – prohlášení o samostatném zpracování, obsah a bibliografii, připojeno je résumé v angličtině, rovněž teze jsou zpracovány přehledně a výstižně. Výklad doprovází podrobný poznámkový aparát. Bohatá strukturovaná bibliografie (prameny, odborná a sekundární literatura včetně internetových odkazů) svědčí o autorčině vyhraněném zájmu o tento předmět studia a o její erudici. Poznávám, že Mgr. Dubinová věnovala předložené tematice už řadu populárně- vědeckých přednášek v různých vzdělávacích institucích, a následně doporučuji publikaci buď celé práce in extenso, nebo vybraných kapitol (v Archivu orientálním nebo v jiném odborném periodiku/sborníku).

Bez výhrad doporučuji přijmout tuto práci k obhajobě a navrhuji udělit Mgr. Terezii Dubinové titul Ph.D.

V Praze dne 26. dubna 2007.

Doc. PhDr. Jiřina Šedinová, CSc.
vedoucí oboru hebraistika

Ústav Blízkého východu a Afriky FF UK